

462 Lib. VI. De Marty. præmio

*paritur, cum invictus, atque omni cruciatu
sublimior reperiatur. Prout Isaiæ 61. 3.
Martyres appellantur fortis justitiae. He-
braicè: dñi justitiae, de quo alibi. Nisi mavis,
auro metallis omnibus pretiosiore, & pu-
riore designari gratiam, & plenam mitelam,
quæ martyribus confertur in ipso marty-
rii opere. Ut enim Cyprianus lib. de laud.
martyrii; Considerare uique debetis, quan-
titate gloriae, vitæ quamlibet maculam, & for-
tis polluti corporis, & longa rationum tabe-
concreta contagia, tantoque temporis trauctu-
mundi crimen exceptum, unius ictus remedii
expiare; quo & augeri merces, & crimen pos-
sit excludi.*

*1601 Tertiò, Cherubinorum gestus, &
habitus suadet illos esse Martyrum emble-
ma; erant enim figura humana prædicti, nu-
di, erexit pedibus, alati, imò expansis aliis
in crucis speciem, qua ratione diximus de
Isaiæ Seraphinis: quæ omnia recte in nostris
Martyres cadunt. Rem discutio. In primis
cherubini tam parietum templi, quam por-
tarum duas facies habebant, faciem hominis
juxta palmam ex hac parte, & faciem Leonis
juxta palmam ex alia parte. Alia verò fa-
cies bovis, & aquilæ intercipebant in ipsa
parietis planiti. Certe Leonino aspectu port-
tendi Martyrum fortitudinem, humano au-
tem charitatem eorundem, in confessio est,
quem ad modum utrumque actum exigit à Di-
vo Thoma ad martyrii opus. Nudi effor-
mantur ob vitæ candorem, & puritatem,
quæ martyribus rependitur pro ipsa sanguini-
stis effusione. Alati sunt, imò panfas habent
alas in crucis modum, quod eadem ratione
illustrandum, quæ suprà, ubi de Isaiæ Se-
raphinis.*

*1602 Verum enim verò cùm martyribus
dictum à Christo sit Matth. 5. 14. Beati,
qui persecutionem patiuntur propter justitiam,
quoniam ipsorum est regnum celorum. In hu-
jus rei argumentum, supereminere inter
duos Cherubinos imago palmæ viva est,
quam præ oculis haberent ipsi, & quisquis
templum ingredieretur. Planè infideles in
tot aerumnis, & cruciatus se ipsis ad con-
stantiam, & generosam mortem animentar,
æternæ gloriae ostentatione, & incentivo.
Palma enim in sacris prophaniisque litteris
habita est semper commodum præmii post
labores hierophyticum. Virg. 5. Aenei. v.
111. Et palma pretium victoribus. Causam
dat Plutarchus lib. 8. in Sympos. q. 4. In
certaminibus placuit palmarum signum esse vi-
ctoriae, quoniam ejus indoles est, ut urgenter,
opprimens fugere non cedat. Inde in Agoni-
bus victori data corona ex palma, ut Pausa-
nias scribit in Arcadicis fol. 219. Plura cer-
tamina coronam palma habent. Et Europala-
ta de official. palati pag. 187. meminit ritus
coronandi Imperatricem Orientis cum ramo
palma aureo, qui Bajon dicebatur. Et for-
tis est hoc, quod Canti. 5. dicitur; Comæ
capitis tui sicut elata palmarum: id est, ca-
pilli Christi, qui sunt Martyres generosi vi-
dentur palmea corona mirificè exornati. At-
qui, ut multis placet, elata palmarum sunt
rami, qui in palmis erecti sunt; & palmarum
esse in fine coronata, certum est: habet enim
frondium, & fructuum comam circumqua-
que instar coronæ: Elata palmarum (ait
Cassiodorus) rami productiores, & excellen-*

*Virg.
Plutar.*

Pausan.

Ciropal.

Can. 5.

Gassio,

Mai. cl. 3.

S. Cypri.

*Ezech. 41.
18.*

*Matt. 5. 10.
Imago pal-
ma inter
duos Chero-
binos ad
Martyrum
victorias, &
præmium
sædat.*

Rup.

Gen. 5.

Gen. 15.

Q. 4.

464 Lib. VI. De Marty. præmio

lavit, & habitavit in deserto; hujusmodi enim avis est amans desertum. Columba autem generationem aliam innuebat, quæ terram promissam accepit: mansuetum enim est hoc animal, & domesticum. Ecce tibi quo sapore, & respectu dixerit Regius Vates de Ecclesiæ Martyribus: Si dormiatis inter medias lanianas, tripodes, clerici, fortes, hereditates: pennæ columbe deargentatae, & posteriora dorsi ejus in pallore auri. Ut enim ibi translatio Chaldaica: Si vos Reges impii commorantes in malitia, Ecclesiæ Iraelis similes columbae cooptera nubibus gloriae, divisit prædam Egypciorum, argenteum repurgatum, & arculas plenas obrizo purissimo. Elapso significabatur è discrimine gravissimo cum decore, cum gloria, honore, & divitiis multis; qualis Hebraorum post immanes vexationes. Sed præcipuum purpurei cantoris institutum est (uti observat noster Alcasar) commendare Martyrum fortissimorum gloriam, cum ex tantis periculis, quin ex tormentis ipsiis, & morte triumphantibus eaverunt; certè, ut ego existimo, & verba ipsa suadent magno cum gratia, & gloriæ divitiarum cumulo per martyrum ipsum reportato. Rem igitur totam speciam expendo.

1609 Pennæ columbe deargentatae. Subaudienda est similitudinis nota, ut in multis aliis locis more Hebraico; videlicet, Eritis sicut columba, cuius penna deargentata. Vel etiam, Ecclesiæ, quæ columba est, pennæ erunt deargentatae. Ex Hebraeo vertas; Penna columbe argento tecta. Joannes Campensis effert; Si lucusque tam atri quam carbo facti estis; eritis post hac tam candidi, quam alie alicuius columbae, etiam si argento exornata fuerit. Candor promittit columbam, bino, & argenteo simili, tunica (ut putat noster Sanctius) candida, splendens, & mundissima. Hoc enim significatur argenti voce, ut alibi non semel. Cant. 1. Murenu-las aureas faciemus tibi vermiculatas argento; id est, materia aliqua candida, & munida: esmalte blanco. Prover. 25. 11. Mala au-reia in lectis argenteis; id est, candidissimis. Et Poeta dixit 8. Äni Argenteus anser, id est, candidus: Homerus, & Hesiodus The-didem vocant argenteipedam. Ovidius lunam appellat argenteam. Poeta Hispanus; la-argentada luna. Ergo Martyres apparent post atros, ac diros martyri cruciatos, & mortem immanissimam, per quam similes columbis candidissimis, vel earum pennis argenteo candore rutilantibus exiguae munitione prædictis: ut significetur, meo judicio, eorum sanctitas, ac plena reatus abstersion, & nitela: quæ sunt martyri fructus in via pretiosissimi promissi illis verbis; Pennæ columbe deargentatae. Per Martyrium enim vice Baptismi defungens (ut lib. 2. diximus cap. 2.) Martyres dealbantur, & deargentantur. Quos putaverim invitari ad hunc sanguinis baptismum sub columbarum meta-phora, Cant. 2. 14. En dilectus meus lo-quitur mihi. Cur dilectus? Justus Orgelitanus Episcopus; Quis enim tam dilectus Ecclesiæ, quam ille, propter quem Martyres animas posuerunt? Quem vero ad Martyrium Ecclesiæ sermonem habet dilectus iste? Surge, propera amica mea, columba mea, & veni. Columba mea in foraminibus petrae, & in caverna maceria. Ubi Patres, forami-

na petra, esse putant Christi vulnera; & ex-nera, in qui-verna maceria, lateris vulnus singulatum, un-bus Marty-
de exivit sanguis, & aqua, in typum sanè res, & à qui-
utriusque baptismatis, aquæ, & sanguini, uti S. Cyrillus, inter alios, obseruat s. Cyril.

Chalda.

P. Alcas.

Martyres post atros, & diros cruciatos, similes sunt columbis candidissimis ob exanimam sanctitatem. Campensis. P. Sancti.

Can. 1.

Pro. 25. 11. Virg. Homer. Hesiod. Ovid.

Can. 2. 14. Orgeli.

Foramina petra sunt Christi vul-

bus plena co-rum nitela. S. Cypr.

cateche. 3. cuius verba dedi lib. 2. cap. 2. Ecce unde Martyres ab omni reatu praægenti ex peccatis actualibus perfectè abstergantur, & columbinum habeant candorem; a vulneribus Christi, unde martyri gratia emanat: quomodo dulcissime meditatur S. Bernar. Serm. 61. in Cantica ad hæc sponsi verba: Columba mea in foraminibus petrae, S. Bernar. Quid in Christi vulneribus tota devotio ne versetur. Inde Martyrii tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum alijssimum. Subtextit paulo post: Stat Martyr tripludians, & triumphans tuto licet lacero corpore, & rimante latera ferro, non modo fortiter, sed, & alacriter Sacrum e carne sua circumspicit ebullire cruentum. Ubi ergo tunc anima martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in viscib[us] Iesu Christi, vulneribus nimis patenibus ad intro eundum, &c. Jam vi-des unde suam omnem trahant mundiciem, uberrimam gratiam sanctificantem, & plenam reatus abstersionem, Martyres Christi; nempe e vulneribus dominicis, in quibus apparet instar columbe deargentatae candidissimi, mundissimi.

1610 Hinc apud Veteres illos Christianæ fidei cultores mos percrebuit insculpendi in crucibus columbas ad Martyrum sepulchra; de quo Bosius lib. 6. de Cruce cap. 11. qui ex S. Paulino confirmat Epist. 12. de Severo. Rursus Martyrum animas specie columbarum in celum evolasse multa eorum acta tradunt. Sic de S. Eulalia Virgine, & Martyre Emerita in Hispania cœnit Prudentius Hymn. 3.

Emicat inde (ex igne) columba repens Pruden-tius. Martyris os nive candidior. Visa relinquere, & astra sequi. Spiritus hic erat Eulalie. Laetolus, celer, innocuus.

Et quidem nihil poterat aptius assumi ad plenan Martyrum nitelam, & animi candorem, quam columbarum symbolum: quam simplicitas, candor, & innocentia nota sunt: ideo columbe figuram spiritus Sanctus amat, & sibi affumit. Audi Ambro-sium Serm. 70. de S. Eusebio Martire: Volare se in hac die vidit Martyr Eusebius, sicut scimus. Volare non poterat nisi quod purum, leve, atque subtile est, cuius nec syncretus inemperantiam retardatur, nec alacritas nec velocitas mole gravatur. Gravari autem volatum dico non tam mole membrorum, quam delictorum. Unde puto etiam in ipsis avibus ideo velocius columbam pre omnibus volitare, quod alacritatem, & innocentiam comitetur. Sanctus David cum puritate mentis volare concupiceret, non alterius animantis nisi columbe optavit alas, dicens: quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo, & requiescam? Intelligebat enim quod altiora facilius penetrantur simplicitate mentis, quam levitate pennarum. Volavit ergo hac die S. Eusebius. Festinemus jam ejus innocentiam devolutu, & puritatem ejus de ipsa elatione judicemus: tanquam columba enim in domo Dei degens assumpit spiritua-les pennas.

1611 His-

Columba in martyrum Sepulchris quorsum.

In via, & in Patria. Cap. V. 465

1611 Hisce ergo deargentatis ac columbinis candoris eximit alis Martyres nostri ad celum sunt deducti illico à morte, & cur non statim? Ad quid enim illis placitores flammæ? Lege Tertulli. lib. de refur-
carnis cap. 43. S. Basi. in Psal. 115. 2. Cypr.
Epis. 52. & lib. de lau. Martyrii; ubi ita:
Sanguini nostro patet celum, sanguini gehennæ cœdit habitaculum. Et quorum celeres columbae pennæ Martyrii date inter ipsam cruciamenta, nisi ut illico, absque mora in celum avolent nitidissimi, candidissimi. Ea propter post illud, Pennæ columbe deargentatae, subtextur continenter; Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Pagninus legit; alæ ejus in flavo auro. Varabulus: tecla au-ro fulvo. Tigurina; cuius alæ fulva sunt auro purissimo. Vox Hebreæ Eberah, quæ posteriora significat, ponitur etiam kepe pro aliis, & pro eo, quod in aliis fortius est, & ab extremo dorso nascitur nostrisque humeris omnino respondet; pro scapulis nempe, & humeris. Quod de sponsæ monili bus collum ornantibus nonnulli capiunt. Cer-tè posteriora dorsi ad caput spectare reor, Pallore auri, seu auro fulvo ornatum. Di-xisseque commendari hoc emblemate corona Martirum auream, qua essentialis, & subita eorum gloria significatur; ut etiam accidentalis eorumdem gloria solet aureola seu coronula appellari. Quò facit Pierii ob-servatio ex nostris Theologis lib. 22. puran-tis posteriora dorsi in pallore auri esse omni-no instare à tergo aurum perpetua felicitatis. Notat quippe ex Aruspiciis profans felici-
ciora tempora subsecuta indicata fuisse ex auro gibbo, quem sibi accessisse in tergo Domitianus Imperator, paulo antequam interficeretur, per nocturnam imaginem visus erat se videre. Ubi expendenda S. Hilari interpretatio, qui ad rem maximè nostram ex-simat illis messe deargentatis pennas columbae, qui sunt spiritus Sancti munere, ornatusque pretiosi. Agnoscit vero in auro, aurique viriditate honorem regium; & inde-fessam æternitatem vigorem eternum, seu Florem honoris perpetui. Ecce per posteriora dor-si in auro fulvo gloria martyrum æterna de-signata. Accedit, columbam apud omnes fermè Gentes felicissimum fuisse regni angu-rium. Änei. 6.

Virg.

Servius. P. Cerdas. Pieri.

De gloria Martyrum accidentali, sive aureo-
la.

Colombinis alis cancri. diffinis illi-
co à morte. Martyres in celum ave-
lantur. S. Cyp.

Pagn. Vatab. Tiguri.

Syria. A Syris dico, maximè ab illis qui Pa-
lætinam incolebant. Unde Tibullus lib. 1.

Quid referam ut volvet crebras intacta Tibull.
per urbes

Alba Palæstino Santa Columba Syro?

Qua de re Guevaram consule in Habacuc Guevara c. 1. n. 154. Unde sic explicat illud; Si dor-miatis inter medios clerici, id est, inter fortes, & terminos hostium vestrorum Palæti-norum, eritis sicut penna columbe deargentata; id est, eritis candidi, intaci, & illæsi, instar columbae albæ, cuius posteriora sunt in pallore auri, id est, aureis maculis sunt variegata. Quasi dicat, esto cingamini Pa-lætinis hostibus, iis tamen timori, & reli-gioni eritis, non secus atque alba columba, quam nemo eorum audet tangere. Noter vero Alcasar arbitratur hanc opinionem non p. Alcas. male ad Martyres transferri: Fuit enim tan-dem cum Martyres gloriose ab ipsam inter-fectoribus suppliciter adorarentur, perinde quasi honorem divinum Syri columba deferrent.

1613 Verum de aureola in Martyrum cor-poribus reponenda loquamus, eam esse peculiare aliquod insigne externum sentio, quo ita collustrandæ sunt illæ præsertim partes, in quas grossatus est tyranni furor, ut supra pyropos, & qualvis gemmas micent. Quò refebo columba multiplicem colorum à lolis radiis repercußæ, maximè dum fugiens volat, & siam expandit pulchritudinem, colo-rem argenteum, & aureum splendorem, ac vi-rem. De quo Lucretius lib. 2.

Pluma columbarum quo pacto in sole vi-Lucret;

deutur. Quæcervicis circum, columnæ coronat. Namque alias fit ut clara sit rubra pyropo, Interdum quedam sena fit, ut videatur Inter cœruleum virides miscere smaragdos.

Rectè de Martyrum corporibus post resur-
rectionem S. Augustinus lib. 22. de Civ. cap. 20. Non deformitas in eis, sed dignitas erit; S. August,
& quedam, quamvis in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgebit. Similiter serm. 103. de diversis cap. 5. & serm. 116. in fine.

Ad extremū obseruo ex Apomaseris apoph-thegmatibus, ubi de Egypciorum in insom-niis disciplina: Vulgo (inquit) omnium Egyp-ciotorum ore circumferunt, ejus fortunam in me-lius brevi commutandam esse, felicissimumque futurum, summas, ingentesque divitias, vim maximam auri, & argentei obtenturum fore, qui inter dormendum pulchram, albam, ar-genteam, speciosamque columbam videre sibi videntur. Hi ergo qui vel ex Hebraeo, vel Chrifiano populo in fidei causa, inter le-betes, & ollas, lanianas, & uncinos, mortis justorum somnum dormierunt, digni habiti sunt, ut non vana columbae albæ effigies, superflicioseque phantasia, & inane simula-chrum ante oculos observaretur; sed vera aureo dorso argenteaque columba appareret; hoc est certa illis injecetur spes, qua certi redderentur suam illam fortunam in æternam felicitatem brevi commutandam, obtenturos que ingentes auri, & argenti, id est gratiae, & gloriæ divitias.

Apomas. Qui inter dormien-
tum colum-

Vix ea fatus erat, geminæ cum forte columbae
Ipsa sub ora viri cœlo cedidere volan-
tes. Ubi Servius columbas ait non nisi regibus auguria præbere. Lege ibi nostrum Cerdam mira eruditio virum, & Pierium lib. 22. Et quidem æternum Beati regni præmium designari corona aurea palam est ex Pl. 20. & Pl. 44. & Cant. 5. 11.

1612 Atque ut nonnihil attingam de gloria Martyrum accidentali, sive aureo-la.

CAP.